

KRISTINA PALTÉNOVÁ • DESIRÉE WAHREN STATTINOVÁ

DOBĚHNOUT STRACH

PŘÍBĚH ŽENY, KTERÁ SAMA PŘEBĚHLA ÍRÁN

Doběhnout strach

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Kristina Paltén, Desirée Wahren Stattin
Doběhnout strach – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

KRISTINA PALTÉNOVÁ
DESIRÉE WAHREN STATINOVÁ

Doběhnout strach

 P R E S S

Věnováno Yvonne

PROLOG

Muž v bílé košili

18. den, Ardabíl – Astára, 85 km

Telefon zvoní, právě když běžím skoro přesně deset hodin. Vyzvánějící melodie mi udělá radost, zpomalím do procházkového tempa a přitom otvírám kapsičku na zadní straně kočárku. Kromě telefonu tam mám uložený i malý vodotěsný sáček se svou iránskou platební kartou a několika vizitkami na rozdávání lidem, s nimiž se setkám a kteří mě chtějí sledovat na mých domovských stránkách.

Můj chytrý telefon je robustnějšího typu, odolný proti vodě a nárazům. Víc než dva nadcházející měsíce, které strávím v této zemi, mi bude záchranným lanem, někdy i jediným prostředkem, jak komunikovat s lidmi, kteří rozumí tomu, co říkám.

Volá Mehrdád. Mehrdád, který mě poznal jako dosud málokdo jiný. Volá z Karadže, kde bydlí, města vzdáleného několik desítek kilometrů severozápadně od Teheránu. Sedí tam s mapami a počítačem jako pavouk v síti zahrnující na padesát lidí, kteří mají s mým během co do činění nebo kteří mi chtějí nabídnout nocleh či jídlo.

„Neměla bys běžet za tmy,“ říká.

Na mých webových stránkách vidí, že mám před sebou ještě velký kus cesty. Ti, kdo znají heslo a mají přístup k mapě, na základě GPS lokalizátoru poznají, kde se nacházím. Každých deset minut se tam obrácenou kapkou vyznačuje další úsek, který jsem urazila – pokud družicový signál náležitě funguje. Do Astáry, která je mým dnešním cílem, mi právě teď zbývá uběhnout ještě minimálně dvacet kilometrů. Tam ze sebe osprchuju prach, pot a sůl a zalezu si do čistě ustlané hotelové postele.

Mehrdád ví, že už se začalo stmívat. Je dvaadvacátého září a slunce zapadá kolem šesté. Trvá jen čtvrt hodiny, než nad hornatou krajinou zmizí poslední šikmé paprsky večerního slunce. A není nic než totální tma. Kontury silnice už jsou pak stěží viditelné a ne všichni řidiči při soumraku zapínají světlomety.

„Ale jsou tu pouliční lampy,“ namítnu a v tu chvíli říkám pravdu.

„Aha, jsi na výpadovce?“

„Jestli výpadovku definují pouliční lampy, pak jsem na výpadovce,“ odpovídám.

Mehrdádův hlas zní klidněji. Pak mi řekne, že se zkontaktoval s jednou rodinou, která bydlí v blízkosti mé dnešní trasy a mohu u nich přenocovat, pokud to nestihnu do hotelu v Astáře.

„Ale já to chci uběhnout celé, když to půjde,“ namítám trochu nejistě.

Nejsem Mehrdádovi lhostejná a nerada bych se k jeho péči a ochotě mi pomáhat stavěla odmítavě. Odjakživa jsem měla potíže vyjadřovat, co chci a co si myslím, a Mehrdád to pochopil. Dokonce už volá rodinám, u nichž mám dohodnutý nocleh, aby je upozornil, že se neumím svěřit s tím, co ve skutečnosti potřebuju. Říká jim věci, jako že si přeju k snídani smažená vajíčka a že občas bych byla ráda za trochu klidu sama pro sebe.

Ačkoli nic neřeknu přímo, Mehrdád pochopí i to, že mě nemůže přemlouvat, abych skončila dřív než v Astáře a nocovala jinde.

„Jojo, tak tě budou očekávat, jen když budeš chtít. Jsi zdatná běžkyně,“ prohlásí.

Hovor ukončujeme. Uložím telefon zpátky do přihrádky a zvýším tempo. Nadechnu se vlahého večerního vzduchu a cítím se silná, navzdory vzdálenosti, kterou jsem už dnes urazila; dnešní den bude z celého mého íránského běhu nejdelší. Silnice se svažuje dolů a není tu velký provoz, kolem mě sem tam prosvítí auto a způsobí větrný poryv, který rozhoupe můj běžecký kočárek Baby Blue. Ve světle lamp jsou vidět obrysy stromů. Na levé straně, přestože neslyším zvuk vody, tuším hluboké údolí potoka, a na pravé straně se zalesněný terén zvedá do kopce.

Kočárek, se kterým běžím, jsme pojmenovaly já a moje spoluběžkyně Carina. Baby Blue je kluk, malý stabilní kluk, asi tak pětiletý a vždycky spolehlivý. Když jsme s Carinou v roce 2013 běžely z Turecka do Švédska, vymýšlely jsme o něm všelijaké příběhy. Běhu Íránem se Carina neúčastní. Teď jsme jen Baby Blue a já.

V Íránu se chodí a běhá po pravé straně, stejně jako jezdí doprava, a mimo městská osídlení neexistují chodníky. Dopravní nehody jsou v zemi běžné a počty smrtelných případů se řadí k nejvyšším na světě, přesto si právě teď připadám bezpečně. Je krásné být sama na silnici, zcela obklopená šedou tmou. Svět sestává jen z toho, co vidím, a to mi naprosto vyhovuje. Vůně soumraku a teplého lesa mě nese krajinou, která je čím dál temnější. V hrudi se mi rozlévá čirý pocit radosti, takřka štěstí.

Chvilí nato je tma. Je zhruba šest hodin večer a já jsem za sebou nechala poslední pouliční lampy. Teď už nerozeznám, kam na nerovné cestě kladu nohy, a řidiči mě zaručeně nevidí. Zastavím se a vytahuju reflexní vestu. Cyklistický počítač na Baby Blue ukazuje dnešní dosavadní uraženou vzdálenost: 55 kilometrů. Až na vrzání cvrčků a obrysy krajiny, patrně ve světle hvězd, kolem mě není nic.

Před sebou vidím ojedinělé světlé body šplhající do kopců, jinak je úplně černo. Oči si na tmou poměrně dobře zvykly, ale uvědomuju si, že je obtížné rozlišit, zda jsou ty světlé body vzdálené několik kilometrů nebo jen pár set metrů. Pokaždé když projíždí auto, odvrátím zrak, aby mě neoslnilo a nerozostřilo mi vidění.

Asi tak po půlhodině běhu tmou po pravé straně kousek nahoře ve svahu začnu tušit něco, co připomíná dům. Když se dostanu blíž, poznávám, že je to restaurace. Z jejích mnoha oken září světlo a působí to příjemně, přívětivě a lákavě. Nahoře u restaurace parkuje několik aut a od parkoviště vede užší vyštěrkovaná cesta, napojující se na hlavní silnici, po níž běžím. Ve světle vycházejícím z domu vidím na křižovatce stát tři muže, kteří spolu mluví.

Přenastavím kurz, abych je trochu oběhla. Jsem zvyklá na to, že mě lidi zastavují, a ráda se pouštím do řeči se všemi, kdo o mně a o mém dobrodružství chtějí vědět víc, ale tenhle večer se mi chce jen běžet dál. Je tma, kolena a stehna po pětaticeti kilometrech běhu z kopce už začínají cítit, že dostávají zabrat, a ještě mám pěkný kus před sebou. Nemám zrovna čas na to se zastavovat.

Když se k nim blížím, začnou na mě mluvit. Jako obvykle zastavím a pokusíme se navzájem dorozumět. Neumějí anglicky a já znám jen několik málo perských slov. Rozhovor drhne a je trochu nemotorný, veškerou komunikaci tvoří jen izolovaná slova. Nelze nic vysvětlovat ani zaobalovat slova do zmírňujících frází.

Jeden z mužů v bílé košili se mě snaží pozvat na čaj.

„Čáj?“

Odpovím, jak nejzdvořileji dokážu, tak, jak jsem se to naučila. „Na merci.“
Ne, děkuji.

Muž trvá na svém.

„Čáj?!“

Zvýší hlas a dívá se na mě vyzývavě. Má velké, doširoka rozevřené oči. Je zfe-
tovaný?

Drogy jsou v Íránu poměrně běžné, přestože jsou striktně zakázané a pojí se s nimi přísné tresty. Někdy i tresty smrti. Mužovi kamarádi nicméně vypadají střízlivě a je patrné, že jim jeho chování připadá trapné. On však trvá na svém požadavku a já mu znovu odpovídám „na merci“.

A pak prudce obejde Baby Blue a chytí ho za rukojeť. Drží ji pevně, jako kdyby se jí odmítal pustit. Co dělá, o co mu jde?

„Davande Astára,“ řeknu a pokusím se o úsměv. Běžím do Astáry.

„Mášín Astára! Čáj!“

Zdrogovaný muž si se mnou tedy chce dát čaj a pak mě do Astáry zavézt. Říká to agresivním tónem a ta slova opakuje pořád dokola. Mám si nasednout do auta se sjetým chlápkem? Ani náhodou. Třeba by se mnou havaroval anebo by mě odvezl někam úplně jinam. A jak bych pochopila, kde jsem se octla? V téhle zemi nepřečtu ani cedule u silnice!

Řve jak na lesy a já mu odpovídám rozhodným „na“. Byla jsem k tomu chlapi-
povi asi moc dlouho přívětivá, teď už chci odsud prostě pryč. Začíná ve mně bublat vztek. Nemůžu tady už víc mrhat časem, který mám vymezený pro běh. Jelikož se nehodlá pustit sám, pokouším se mu prsty páčením odtrhnout, ale drží pevně. Když už mi připadá, že páčení a „na merci“ trvá dlouho, zlost ve mně překypí. Vší silou udeřím. Uhodím ho přímo přes zápěstí. Vůbec nevím, odkud se rána vzala, je to čirý instinkt, ale muž sebou trhne a konečně se pustí. Rozběhnu se a co nejrychleji uhaním dál do tmy, která mě ochrání.

Buší mi srdce. Zcela se soustředím jen na úprk vpřed. Hlavně ať už jsem pryč od tohohle člověka, který je zjevně hotov mě jakýmkoli způsobem donutit, abych udělala, co chce on.

Po několika metrech zjistím, že běží za mnou. Slyším, jak se jeho kroky blíží, a najednou ucítím, jak mě uhodí přímo do zadku. Co sak...?

Moje tělo zvýší tempo i bez mé vůle a v uších mi duní srdeční ozvy. Rychle pryč, utíkej!

Pokračuju stále vpřed a neotáčím se, abych sledovala, co dělá, nechci ztratit rychlost a soustředění. Chci odsud jen zmizet.

Každopádně se zdá, že za mnou neběží. Nebo ano? Jediné, co slyším, je můj zběsilý dech. V hlavě mi víří myšlenky. Proboha, já jsem ho bouchla! Co teď udělá?

Běžím dál, přímo do noci, a v myšlenkách se vracím k rozhovoru, který jsem před odjezdem měla s kolegou Pedramem z Ericssonu. „Pokud tě nějaký muž napadne a ty se budeš bránit a uhodíš ho, stejně zabásnou tebe, víš to? Takhle v Íránu fungují zákony. Svědectví ženy má jen poloviční hodnotu svědectví muže. Pokud tvoje slova protirečí jeho, už se vezeš.“

Pedram utekl z Íránu do Švédska před sedmadvaceti lety a zřetelně mi dával najevo obavy z toho, co by mě během cesty mohlo potkat. Vždycky když jsme spolu mluvili o Íránu, rozhlížel se kolem sebe a tlumil hlas. Říkal mi o posledních popravách a o současném politickém útlaku v zemi. Ptal se, co všechno jsem připravená riskovat. Z násilnění? Život?

Taky ho zajímalo, jakým způsobem budu o své cestě podávat zprávy. „Až tam budeš, jak budeš šifrovat, co si píšeš do počítače, aby tomu nerozuměl nikdo kromě tebe? Co uděláš, když si tě budou chtít proklepnout a zjistí, že píšeš třeba o tom, jak se v Íránu zachází se ženami, nebo vůbec nějakou režimní kritiku?“ ptal se. „I kdybys nepsala nic závadného, svědectví o cestě nebo cokoli jiného ti režim může vzít, označit to za nezákonné a už tě mají v hrsti,“ obával se.

Noční vidění se pozvolna vzpamatovalo a zase začínám rozlišovat obrysy stromů, cesty a nízkého kovového svodidla po levé straně. Teď, když jsem seběhla z kopce dolů, je krajina docela placatá a Baby Blue už mě netáhne, jako to bylo v posledních hodinách.

Běží se mi dobře a cítím, jak se mi v těle usazuje známý klid. Kolik teď asi zbývá? Možná tak hodina a půl, možná o něco málo víc.

Po chvíli zaslechnu, jak se ke mně zezadu blíží zvuk motorky. Rychle se přibližuje a brzy mě dohoní. Když mě motorka míjí, řidič se najednou obrátí a z plna hrdla na mě začne rvát. Křičí agresivně a strašně nahlas a já se šokem doslova odlepím od země. Je to, jako kdybych vyletěla dva metry do vzduchu. Stačím zahlédnout bílou košili a vytřeštěné oči, pak chlápek mizí ve tmě přede mnou.

Zastavuju. Srdce mi tluče ostošet. Adrenalin pulzuje tělem a ve spáncích mi buší strach. Co teď udělá? Jde si pro celou rodinu se čtyřmi bratry a stejným počtem švagrů? Sebere všechny svoje kamarády a počíhají si na mě? A co mám dělat já? Vždyť tu není nic jiného než tahle silnice. Nemůžu se otočit zpátky, tam nic není. Naplánovaná trasa přede mnou je jediná možnost, jak se někam dostat: dvacet kilometrů se sedřeným tělem a výrazným rizikem, že na mě ze tmy vyskočí jeden zfetovaný chlap a jeho kumpáni a... Co mi udělají? Zbijou mě? Znásilní? A pak mě nechají u kraje silnice, aby mě někdo přejel?

Když jsem svůj projekt běhu napříč Íránem připravovala, radili mi mnozí, ať si s sebou pro jistotu vezmu pepřový sprej, kdyby mi někdo chtěl ublížit. Sama jsem uvažovala, jestli si nemám přibalit elektrický paralyzér, kdyby na mě dolehl strach, že jsem sama... Ale pokaždé, když jsem začala uvažovat, že si s sebou vezmu zbraň, jsem dospěla k závěru, že by to ve skutečnosti bylo proti smyslu mé cesty. Poselstvím mého běhu Íránem je důvěra, touha poznávat a otevřenost. V tom případě zbraň mít nemůžu. Pokud nevěřím, že lze cestu uskutečnit beze zbraně, tak do toho ani nemůžu jít. Jestliže podlehnu strachu, mírové atmosféře nikterak nenapomůžu. Kromě toho jsem si doopravdy nemyslela, že někdy zbraň budu potřebovat. A tak tu teď stojím s prázdnýma rukama. Nicméně mám něco jiného.

Když jsem si doma ve Švédsku na zkoušku balila Baby Blue, ukládala jsem do úložných pytlů a přihrádek vše velmi pečlivě... Když přišel na řadu jednonohý stativ videokamery, napadlo mě, jak moc je asi pevný a že není nepodobný obušku. Ani nebyl příliš těžký. Mohla bych ho snadno popadnout a pořádně s ním někoho praštit. Objev mi navodil určitý pocit bezpečí, ale za svoje násilnické úvahy a za to, že přece jen mám v určitém smyslu zbraň, jsem se zastyděla.

Zatímco tu stojím v neproniknutelné tmě a někde na cestě mezi mnou a bezpečím, které mi poskytně Astára, je zdrogovaný šílenec, pochopím, že stativ možná budu potřebovat.

Když otevírám pytel se stanem uložený úplně vespod, třesou se mi ruce. Je tam i stativ. Začnu ho z pytle vytahovat. Trochu se zasekne, a tak s ním třesu a škubu, abych ho dostala ven. Tak honem, nechci mít prázdné ruce! Takovéhle patálii se musím vyhnout, jestli se to pako v bílé košili vrátí. Stativ musí být snadno přístupný. Trochu si ho potěžkávám v ruce, než ho položím navrch kočárku pod pružný řemen, napnutý ze strany do strany, aby držel všechny náklad

pohromadě. Pak se dám do běhu. Nohy jsou nestabilní a já se třesu jak osika... Teď si nemůžu dovolit strach. Jsem tu sama a musím se ubránit.

Uplyne půl hodiny a nic se nestane, až na to, že mi povolují nohy a tělo bolí ještě víc. Krajina se mění, stromy jsou pryč a cesta začíná být rovná. Napínám zrak před sebe, abych zaznamenala dolíky v asfaltu, a opatrně našlapuju, aby nohy rozeznaly nerovnosti a přizpůsobily se jim. Vnímám, že je tu rovina, ale nevidím, jak terén vypadá. Myslím, že je tu písek a kamínky, ale nejsem si jistá.

Po další půlhodině daleko vpředu zahlédnu osamělý bílý bod a pak další a po něm další. Pouliční lampy! Konečně! Pochopím, že se začínám blížit k Astáře nebo něčemu jinému, co se podobá městu, a je to, jako by do mě vlili novou energii. Jo, to půjde, doopravdy to zvládnou!

Už nějakou dobu se po levé straně táhne plot s ostatními dráty navrchu, ale nebylo mi jasné, co to je – až teď. Pomalu mi začíná docházet, že je to Ázerbájdžán! Z mapy si pamatuju, že mám běžet podél hranice.

Vysoko nahoře spatřím strážní věž a hned nato strážce do nočního ticha zavolá „Welcome to Iraaaaaan!“ a já se okamžitě rozesměju. Je milý a vstřícný. Je to můj přítel, patříme k sobě. Spojuje nás neviditelné pouto. Napětí, které jsem v sobě celou předchozí hodinu držela, jako by polevilo a já se směju na celé kolo, že se ani nemůžu zastavit.

Po chvílce se zase rozběhnu, i když teď už běžím ve světle lamp. Vidina hotelu mě vábí a já prahnu po tichu, bezpečí, sprše a pouze po své vlastní společnosti. Po třech týdnech noclehů u pohostinných rodin, kdy jsem ani na minutu neměla chvíli klidu, teď potřebuju čas jen sama pro sebe.

Lampy houstnou čím dál víc a silnice je teď už čtyřproudá. Vím to, že už jsem blízko Astáry, ale ne to, jak se dostanu z hlavní silnice do města. Ukazatelé u cesty, psané v perštině, mi nepomáhají. Vyhlížím nějakou zřetelně vyznačenou odbočku, kde konečně budu moct uhnout z hlavního tahu... Moje tělo nechce už ani kilometr navíc.

Pak najednou dojem velkého města ustane. Zvuk je tlumenější a lampy řídnou. Napadá mě, že jsem musela běžet špatně. Odbočku jsem minula a teď jsem na cestě ven z Astáry. Vytáhnu telefon a vidím, že mám dvě zprávy od Cariny. V první píše: Až se dostaneš k Astáře, zahni na druhé křižovatce doleva. Ze signálů GPS lokalizátoru má dokonalý přehled o tom, kde jsem. Ve druhé zprávě

píše: Minula jsi odbočku do Astáry! Jelikož telefon na zprávy upozorňuje jen krátkým pípnutím, zmeškala jsem je.

Ach jo... Kdybych si vzkazy přečetla, ušetřilo by mi to řadu kilometrů. Otevřu si google maps, internet tady, v blízkosti města, funguje. Otočím Baby Blue a běžím zpátky. Teď už s telefonem v ruce.

Po několika stech metrech najdu tu správnou odbočku. Ulice a domy mě obejmou světlem a svými obyvateli. Svým teplem. Pryč jsou temné lesíky a muž v bílé košili už nepředstavuje žádnou hrozbu.

Na kruhovém objezdu na silnici, která, jak se domnívám, vede do centra, jsem zmatená a nevím, kterým směrem se vydat. Mehrdád mi poslal adresu, ale rozlišit perské nápisy je těžké, když člověk neumí ani jedno písmeno. Najednou se objeví policejní auto se čtyřmi armádními policisty v zeleném.

Ach ne, policii ne, teď zrovna ne.

Zastaví vedle mě a stáhnou okýnko.

„Passport, please!“

Chovají se tak trochu nonšalantně výhrůžně a mě se zmocní nepříjemný pocit. Ale může to být i tím, co jsem zažila během dne. Protože neovládám jazyk, bystrím svoji intuici, abych rozpoznala, jestli mi daný člověk je, nebo není příznivě nakloněný. Stávající pocit mi říká, že těmhle poldům jde o demonstraci moci. Takových případů zatím bylo pomálu, většina se mi snažila pomoci.

Vzdychnu a vytáhnu pas. Hledí na něj, pak lehce namyšleně přikývnu a s poděkováním mi ho vrátí... Cítím úlevu v celém těle. A únavu. Stojím na objezdu a stále nevím, kterou odbočkou se dát. Vtom u mě přibrzdí taxi. Řidič se usmívá, tak se taky usměju a ukážu mu svůj telefon s adresou. Teď se usměje o něco víc na znamení, že ví, a mávne, ať běžím za ním. Je to krátký úsek, jen pár set metrů, a on jede celou dobu přede mnou, aby mi ukázal cestu. Když jsme na místě, nechce žádné peníze, ale zvedne mobil a zeptá se: „Ax?“ Přikývnu. Oba dva si nás vyfotí a zamává na rozloučenou. „Ax“ je jedno z prvních slov, které jsem se v Íránu naučila, znamená fotka. Vděčně se usmívám a myslím na to, kolik je na světě hodných a nápomocných lidí.

Popostrkují Baby Blue po schodech k hotelu. Předě mnou je červený koberec, nalevo recepcce. Mehrdád je upozornil, že přijedu, a muž v recepci už vyplnil návštěvní kartu. Vytáhnu pas a vyplňuju zbytek.

Jsem unavená a u konce sil, přesto mám pocit triumfu. Zvládla jsem to! Cyklistické počítadlo se zastavilo na 85 kilometrech. S patřičnou hrdostí si ho vyfotím a fotku vložím na Facebook. Víím, že mnozí, kdo mě prostřednictvím internetu sledují, o mě dnes měli obavy. Trvalo mi čtrnáct hodin dorazit do cíle. Teď víím, že už jsem v bezpečí.

Muž v recepci se mě ptá, co si dám k jídlu, a já ukážu na „zerešk polou“, rýži se sušeným sladkokyselým ovocem a kuřetem. Odvleču se do restaurace a usadím se ke stolu. Jsem tu jediným hostem. Bezvhládně dřepím na židli, ale nejsem ztuhlá. Když jídlo donesou, s požitkem nasávám jeho vůni. Sním všechno, do posledního zrnka rýže. Po večeři mi hoch z kuchyně pomůže vynést Baby Blue po křivolakých schodech do mého pokoje. Tak jak jsem, si oblečená stoupnu do sprchy a mydlím se. Pak se svléknu a oblečení nechám ležet v proudu vody ve sprše. Nato ho důkladně vyždímám. Je nutné, aby do zítřejší běžecké túry uschlo. Ještě než ulehnu, rozvším vše po pokoji.

Natažená na posteli vnímám jen to, že jsem. Poslouchám zvuky z ulice a čekám, až se mé zničené tělo celé oddá klidu. Nakonec vytáhnu telefon a pustím si „The Best“ od Tiny Turner. Tohle jsem poslouchala, zatímco jsem běžela světový rekord na treňažeru, a sama pro sebe si ji zpívám, když mám těžké chvíle. Líbí se mi text: „You're simply the best, better than all the rest, better than anyone, anyone I ever met.“

Posiluje mě a povzbuzuje, abych si víc věřila. Říkám si, že ještě než usnu, napíšu na blog, přestože mi už spánek tlačí na víčka. Víím, že pro sestru a rodiče jsou moje příspěvky na blogu důležité. I pro mého přítele Fredrika. Vidí tak, že jsem dorazila do cíle a že jsem v pořádku. Taky víím, že pro některé sledující se z mého blogu stala pohádka na dobrou noc.

A tak krátce píšu. Ale nic o příhodě s mužem v bílé košili, který mě pronásledoval ve tmě.

Možek si pořád přehrává, čeho byl dnes svědkem. Uhodila jsem muže. Nevím, jestli to není protizákonné, případně jaký trest by mě mohl stihnout. Ale víím, že jsem v zemi, kterou neznám a která je pověstná tím, že se tu zákony vykládají svévolně. Už doma, když jsem se na cestu připravovala, jsem pocítila, jaké to je být figurkou v politické hře. Nevím, kdo všechno můj blog čte, a nechci nikomu zavdat příčinu, aby mě mohl za cokoli, co by se mu nezdálo, popotahovat, ať už za jakékoli jednání.

Moje racionální já mi říká, že tenhle muž mě za uhození přes zápěstí neudá. Byl pod vlivem... A za drogy hrozí trest smrti. Jenže strach není racionální. Navzdory všemu ve mně zůstává určitý nepříjemný pocit. Co když mě udá za ublížení na těle? Pak je se mnou konec a sedět půjdu já, protože jsem žena. Větu, jakou jsem teď napsala, by režim mohl tlumočit jako svoji kritiku a možná by mě kvůli tomu mohli strčit do vězení. Proto v té chvíli nenapišu nic.

Ani Mehrdádovi nic neřeknu. Kdyby se to dozvěděl, už by mi nikdy nedovolil běžet za tmy, a já nechci žádná omezení. Je zvláštní, že o mě někdo pečuje, a zároveň jsem úplně sama. Mehrdád je můj anděl strážný, a přesto před ním některé informace tajím, protože rozhodnutí je nakonec vždycky na mně. Je to můj strach a moje odvaha.

ČÁST PRVNÍ

Svobodný život

Ve svých jedenatřiceti letech jsem sama od sebe nikdy neuběhla ani metr.

V mém životě běh neexistoval. Představoval pro mě něco nudného a namáhavého, něco, k čemu mě nutili ve škole.

Zájem se probudil, když mi jednou zavolala kamarádka z dětství, jestli bych s ní nechtěla běžet stockholmskou Dámskou míli. Ta výzva ve mně uvedla cosi do pohybu.

Můžu to přece vyzkoušet, pomyslela jsem si a vyhrabala nějaké tréninkové oblečení.

Kamarádka mi při závodu utekla docela záhy. Na osmém kilometru jsem byla k smrti vyčerpaná a nohy mi doslova hořely. Ale když jsem dobíhala mezi napnutými stuhami v cílové rovince, všechno ve mně jásalo. Všude kolem stály usmívající se ženy s planoucími tvářemi. Energie těch žen a jejich běhu byla ohromně nakažlivá. A koneckonců se mi to vlastně i líbilo.

Týden nato jsem odjela do přírodního areálu Lida v Tullinge a uběhla patnáct kilometrů. Příšerné! Pálila mě lýtka, ale nečekaný požitek všechno překonal. Nasávala jsem vůni popadaného borového jehličí a sledovala ptáky, jak se připravují na odlet, než nastane podzim. Když jsem se vrátila domů, byla jsem se sebou nesmírně spokojená. Moje nohy, patnáct kilometrů! Ty jo!

Následující dny mi celé tělo hlásilo, jaké výzvě jsem se vystavila, a s rozkoší jsem ohýbala a otáčela klouby a vnímala bolest.

Tehdy jsem ještě neměla tušení, že se pro mě běh stane lékem a základem nového života. Moje dosavadní kočovnická práce, která se na mě vůbec nehodila, mě přiváděla do deprese a frustrace. Vedle nepohody v práci jsme se zároveň s mým mužem snažili o dítě. Neúspěšně. Mozek začal stávkovat a tělo se hroutilo. Několik měsíců poté, co jsem vyhořelá odešla na nemocenskou, mi má

životní láska oznámila, že už se mnou nechce žít. Těžce mě to zasáhlo. Co se mi vlastně vůbec v životě podařilo, když nezvládám svoji práci, nemůžu otěhotnět a k tomu mě opustí muž?

Běh mi pomohl životní krizi překonat. Když jsem se začala zotavovat z deprese, kterou způsobilo obrovské vyčerpání, poprvé po dlouhé době jsem při svých běžeckých výpravách začala zakoušet okamžiky štěstí. Přihlásila jsem se na Stockholmský půlmaraton a zážitek z toho byl úchvatný. Půl roku nato, když se už rozvod stal skutečností, jsem běžela svůj první maraton a byla opojená štěstím, jak bych nikdy nevěřila. Běh měl pak taky vyplnit prázdnotu po dětech, se kterými jsem počítala, ale nikdy nepřišly.

Díky běhání jsem poznala sama sebe. Užívala jsem si toho, že se hýbu, a všimla jsem si, že když druzí začínají odpadat, mně se to začíná hodně líbit. Pochopila jsem, že mě nohy můžou zanést na místa, kde jsem nikdy dřív nebyla, i když se jedná jen o cesty kolem dokola po stockholmských parcích a přírodních areálech, a že z vlastního dobrodružství, kdy neznám cíl cesty, mě příjemně mrazí po těle. Při běhu jsem mohla věnovat spoustu času sama sobě, a tak jsem měla příležitost přemítat o své existenci – a když jsem měla chuť, nechat myšlenky odpočívat.

Po svém prvním maratonu jsem zatoužila běžet ještě delší trať a začala jsem si o tom číst. Všechno, co je delší než maraton, se nazývá ultra, přičemž se běhá na čas nebo na vzdálenost. V případě běhu na čas účastníci běhají stále dokola po vymezené dráze, a když zazní konečný signál, vyhrává ten, kdo urazil nejdlejší vzdálenost za čas, na který se přihlásil. Může to být jedna, šest, dvanáct, dvacet čtyři, čtyřicet osm nebo sedmdesát dva hodin. Nejklasičtější je šestidenní běh. Dálkový běh bývá dlouhý nejčastěji padesát nebo sto mil, což odpovídá zhruba osmdesáti, respektive sto šedesáti kilometrům.

Chtěla jsem to vyzkoušet, ale které schéma si zvolit? Nejvíc se nabízelo běžet na čas – při tom se běžci drží stejné dráhy a mohou snadno vystoupit, pokud už je to pro ně příliš náročné anebo se třeba zraní – ale na to jsem si ještě netroufala. A tak jsem se rozhodla, že budu jen podporovat svoji kamarádku Emelii, která se chystala na čtyřiaadvacítku, a uvidím, kolik stačí uběhnout ona. A dostal se zážitek, který mi otevřel dveře do úplně jiného světa.

V ultrakultuře jsou vítáni všichni – ženy, muži, i ti s nadváhou a staří – a každý z běžců, s nimiž jsem se setkala, prožíval závod svým osobitým způsobem.

Ti elitní běželi nepřetržitě celých čtyřadvacet hodin, minimalizovali dokonce i zastávky na záchod. Jiní si dopřávali dlouhé pauzy, sedli si, aby pojedli banán, nebo si na zem rozložili karimatku a na několik hodin se prospali. Na jednom závodě jsem viděla dokonce sedmiletého chlapce jménem Arvid. Uběhl jedno kolo, nechal se obejmut svou maminkou, uběhl další, zastavil se a dal si přestávku na palačinku, a běžel další dvě kola. A zase odpočíval.

Při mnoha klasických závodech na vzdálenost, například při maratonu, není neobvyklé, že se diváci, a někdy dokonce i organizátoři sbalí a odejdou dřív, než do cíle dorazí poslední soutěžící. U ultraběhů je to jinak. Tady je samozřejmě opěvován vítěz, ale také ten, kdo doběhne poslední. Jeho či její nasazení je minimálně stejně velké, někdy i větší, jelikož takový člověk má za sebou víc hodin běhu. Stává se, že poslední závodník bývá v cíli přivítán ohňostrojem.

Byla jsem doslova posedlá. Sedm měsíců poté už jsem se čtyřadvacetihodinového běhu zúčastnila sama. Když zazněl startovní výstřel, ztratila jsem hlavu a pomyslela si: To tady jako budu běhat kolem dokola po čtyřsetmetrové dráze celý den a noc? Zároveň mi to připadalo jako luxus. Čtyřadvacet hodin, které mám jen sama pro sebe! Smím si dělat, co chci – poslouchat hudbu, mluvit s ostatními, ponořit se jen do vlastních myšlenek.

Běháním jsem také získala mnoho přátel. V první řadě jsem se seznámila s Carinou Borénovou. Na dlouhé trati v Täby 2010 jsme sedmdesát kilometrů běžely společně a od té doby jsme nerozlučné kamarádky. Našla jsem svého partáka v dobrodružství. Běhaly jsme spolu, smály se, potily se a brzy jsme zorganizovaly běžecký víkend pro švédské ultraběžce, kam byl pozván i jeden profesor z Jižní Afriky a kde jsme jedli, seznamovali se navzájem, povídali si a pochopitelně běželi. To Carina mě také podporovala, když jsem se na prahu čtyřicítky pokoušela opatřit si dítě vlastní cestou. Na otce svých budoucích dětí jsem čekala několik let a nakonec jsem pochopila, že mě nenajde včas, a tak jsem na jedné kodaňské klinice podstoupila tři oplodnění ze zkumavky. Když pokus proběhl, seděly jsme vždycky u Cariny doma a ládovaly se zákusky. Nakoupila ubrousky s dětskými motivy, aby náš mejdan dostal správnou atmosféru a abychom vajíčko popostrčily. Carina taky neměla děti, a pokud bych já otěhotněla, deset dní otcovské dovolené by si vybrala ona a byla by druhou matkou, tak jsme se domluvily. Zároveň jsme se připravovaly na náš první dlouhý běh. Pokud by se dítě nepoštěstilo, chtěla jsem mít i něco jiného, na co bych se těšila,

a Carina si přála zažít něco vzrušujícího. Volba padla na běh z Turecka k nám domů do Švédska. Na této trase, to znamená Turecko, Bulharsko, Rumunsko, Ukrajinu, Polsko, Litvu, Lotyšsko a Estonsko, jsme většinu zemí neznaly. Tohle dobrodružství by bylo jakýmsi zadostiučiněním, kdyby se dítě nepodařilo.

Plus se na tyčince nikdy neobjevilo. Nikdy se mi nepoštěstilo to zažít. Když do mě poprvé vpravili dvě oplodněná vajíčka, připadala jsem si, jako kdybych měla v břiše zlatá vejce. Kolébala jsem je, snila jsem o nich, pečovala o ně. Ale těhotenský test nikdy nebyl pozitivní a krátce nato se dostavila menstruace. Pak už jsem se neodvažovala doufat. Propad byl kolosální.

To, že nemůžu mít děti, jsem vnímala velmi žalostně, ale taky mi to poskytl-o neomezenou svobodu. Mohla jsem teď naplno poslouchat svůj vnitřní hlas. Naše plány jsme s Carinou proměnily ve skutečnost a během tří měsíců roku 2013 jsme se po vlastních nohou ubíraly z Turecka do Stockholmu. Poslední úsek z Finska jsme pádlovaly. Tím byla odstartována řada našich společných výprav.

V práci jsem se snažila udržet si dobrou náladu, jak to šlo. Pracovala jsem jako inženýrka v Ericssonu, seděla v hlavním sídle v Kistě a vedla projekt, kde jsme implementovali produkty třetích stran do ericssonovských softwarů. Ale pravda byla taková, že mi běhání zabíralo stále víc času a strašně moc se mi to líbilo.

Po turecké výpravě jsem okamžitě začala přemýšlet o dalším dobrodružství: co by to mělo být? Chtělo se mi běžet znovu v oblasti kolem Turecka, je to tam krásné a tamní lidé jsou velmi přátelští. Ale tentokrát jsem chtěla, aby moje cesta měla i nějaký hlubší smysl.

Všímám si, jak na světě v posledních letech mezi lidmi eskaluje strach. Zdá se, jako by každým rokem narůstala polarita mezi Západem a islámským světem. Mnozí z nás si svůj světonázor staví na základě domněnek podložených strachem z jiného náboženství. Nebo jiných národů. Mě nevyjímaje.

A tak jsem se rozhodla, že poběžím napříč Íránem, zemí, kde vládnou zákony šaría, zemí, k níž nemám vůbec žádné vazby a kterou trochu mlhavě házím do jednoho pytle k „nebezpečným zemím Středního východu“. Doufala jsem, že budu moct světu, a také sobě, ukázat, že tolik strachu není potřeba. Nejlépe se mi to podaří, když se vystavím tomu, čeho se bojím, a Írán patří k tomu nejděsivějšímu, co mě napadá. Začnu tedy projekt, který nejspíš vzbudí určitou pozornost. A přesně to jsem si přála.

Čeho jsem se bála? Mužů s hrozícími pěstmi, kteří po mně budou házet kameny a budou mě pronásledovat, aby mi zabránili v bezbožném činění, že jakožto žena si jen tak svobodně běžím jejich zemí. Bála jsem se, že se můžu stát obětí hromadného znásilnění nebo lynčování a že pak moje spálené, rozčtvrcené tělo nahážou do řeky. Mé hrůzostrašné představy neznaly mezí.

Ale po absolvování běhu z Turecka už vím, že náš strach se do velké míry rodí z předsudků a že jen hodně málo z nich, pokud vůbec který, se shoduje se skutečností. Řekla jsem si, že mám-li takovýhle strach z cizí země já, je veliká pravděpodobnost, že podobně to cítí i mnozí jiní. Co když se mi pěší cestou Íránem podaří nahlodat předsudky a umenšit všeobecný strach a xenofobii? V tom případě v téhle výpravě nepůjde jen o mě a o to, jak dva měsíce kladu jednu nohu před druhou, ale možná hluboce ovlivním i druhé.

Vyrostla jsem ve věřící rodině. V naší malé obci v severním Švédsku byla nedělní škola přirozeným a důležitým místem, kde se scházely všechny děti, a moji rodiče navštěvovali jak modlitebnu, tak kostel. Moje křesťanská dětská víra se v průběhu let zdatelně proměnila a nabyla pro mě přijatelné podoby. Nyní spočívá v tom, že člověk má dělat to, po čem touží jeho srdce. Bůh do mě vložil touhu a následovat ji znamená jít po boží cestě. Tím, že je ve mně kousek Boha, jsem i já Bůh a Bůh je já. A tak to je se všemi lidmi. Jestliže budu naslouchat svému srdci a putovat cestou, kterou pro mě Bůh zamýšlel, budu se cítit dobře a budu šířit dobro mezi druhé.

Strašně jsem se trápila, že nemohu mít děti, ale vzala jsem to i jako znamení. Jestli Bůh chtěl, abych se místo dětí věnovala běhu, tak to tak mělo být. Tečka.

A ve jménu důvěry, zvědavosti a otevřenosti jsem se rozhodla, že poběžím napříč Íránem. A poběžím sama.

Chci umřít, aniž to vyzkouším?

Na konci roku 2014 jsem udělala světový rekord ve čtyřiadvacetihodinovém běhu na trenážeru. Rekord ve dvanácti hodinách jsem udělala v únoru 2013 a v období od března do července téhož roku jsem spolu s Carinou běžela z Turcka domů do Švédska.

Když jsem běžela dvanáct hodin, výzva do velké míry spočívala v odvaze mít u toho publikum, ať už by výsledkem byl úspěch, nebo prohra. Publikum mě ne skutečně inspirovalo a pochopila jsem, že i já na oplátku inspiroju je. Byla jsem v centru všeho toho pozitivního. Teď jsem to chtěla zažít znovu – a čtyřiadvacet hodin jsem ještě nikdy předtím neběžela.

Rekord ve čtyřiadvacítce, stejně jako ve dvanáctce, jsem udělala v tělocvičně Actic v Kistě a byla z toho velkolepá všelidová oslava. Přicházeli ke mně lidé, které jsem neznala, a zdravili mě, dávali mi květiny a dárky. V obecnstvu byl i muž jménem Amír Nazarí. V nadcházejících měsících se ze mě a Amíra stali blízcí přátelé a nejsem si jistá, zda by se bez něj íránský běh vůbec uskutečnil.

Jedno z našich prvních setkání jsme naplánovali u kafe. Amír se sám chtěl pokusit o rekord ve spinningu a zajímalo ho, jaká jsou kolem toho pravidla.

Amír byl padesátník s čilýma očima a vlasy tu a tam prokvetlými šedinami. Když mluvil, v jeho jinak dokonalé švédštině byl mírně znát cizí akcent. Ale měl taky hůl. Copak se ten, kdo chodí o holi, může pokoušet o světový rekord ve spinningu? Překvapilo mě to, ale zeptat jsem se neodvážila.

Řekl mi, že jízda na kole patří k jeho největším koníčkům a že se účastní různých závodů po celém Švédsku. Uvažoval o tom, zda by se nemohl pokusit o podobný světový rekord jako já, jen v jízdě na kole pod střechem. Pak mi prozradil, že je z Íránu a že jeho láska ke kolu se zrodila před pětadvaceti lety tam.

Írán! Ach, no ne! Hned jsem se mu svěřila, že mám plán běžet v jeho bývalé domovině. Řekla jsem se mu, že doufám, že během napříč Íránem ukážu světu, jak je velká část strachu, který mezi lidmi existuje, úplně zbytečná. Amír na chvíli strnul a zadíval se na mě svýma hnědýma očima:

„Jestli poběžíš mou starou vlastí, slibuju, že ti pomůžu,“ prohlásil a zdálo se, že to myslí naprosto vážně. A pak mi vyprávěl celý svůj příběh, jak v osmdesátých letech přišel do Švédska. Jak mu za íránsko-irácké války roztráštěný granát rozdrtil nohu, když nosil raněné do nemocnice, a že to svým způsobem bylo jeho štěstí v neštěstí. Jelikož nemohl vykonávat vojenskou službu, dostal speciální legitimaci, která mu umožňovala z Íránu vycestovat, pokud by chtěl.

Když mu bylo dvacet dva, uviděl někde nabídku zájezdu do Rumunska. Přestupy se měly uskutečnit na letišti v Římě a ve Stockholmu. Amír se toho chytil. Neměl vůbec v úmyslu dostat se do Rumunska. Na Arlandě vystoupil z letadla a požádal o azyl. Maminka mu zemřela čtyři roky předtím, ale tatínkovi, svým sourozencům a přátelům dal sbohem. Myslel si, že už se nikdy nebude smět vrátit.

Po určité době mu bylo povoleno zůstat ve Švédsku a stal se z něj inženýr, otec a cyklista. Staré válečné zranění mu bránilo v běhu, ale jezdit na kole dokázal bez problémů.

S Amírem jsem se sprátelila. Seznámila jsem se s jeho rodinou a pozval mě na oslavu svých padesátých narozenin.

Několik dní po oslavě jsme už seděli nad mapou a plánovali moji cestu. Pokud chci běžet napříč Íránem, kudy je nejvhodnější se ubírat?

„Ráda běhám tam, kde je krásná příroda,“ zmíním nad mapou.

„V tom případě navrhuju, abys to vzala tudy. To je zelený pruh Íránu. Je tam nejmíň horko, ale zase vlhko,“ říká Amír a ukazuje na zelenou oblast jižně od Kaspického moře.

Zašimrá mě v břiše. Zelený pruh Íránu, to chci vidět! Ale chtěla jsem běžet dostatečně dlouhý úsek, abych mohla skutečně říct, že jsem zemi přeběhla z jednoho konce na druhý. Írán je asi třikrát větší než Švédsko. Běžet například jen zhruba šest set kilometrů z turecké hranice směrem k Ázerbájdžánu by mi připadalo jako podvod.

Amír vypadá zamyšleně.

„Bude dobré, když se vyhneš Kurdistanu, který leží u hranic s Irákem. Tam občas bývají nepokoje. Jihovýchodní Írán, Balúčistán, je taky neklidný a hrani-